Թ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5423 ՇԱԲԱԹ 27/10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1903 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 20 ՐԱՄԱԶԱՆ 1321 Ի. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5423

درعلیه ده غلطه ده آره‌ویلك غزته‌سی ادارهٔ‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԵՐՈՒ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՕԼԻՍ, Ղալաթիա, Քամանճո փողոց թիւ 8

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳՐԵՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոյսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140 ղրշ
» » » »	վեցամսեայ	70 »
» » » »	եռամսեայ	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40 ֆր.
» » »	վեցամսեայ	20 »

Դրամի փոխարէն փոստային փոյլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փոյլը 100 դրուշի հաշուով:
Տեղական թղթատարի ծախքը բաժնորդաց կը վերաբերի:

Պանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ 20

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Կ'երեւի թէ Ֆրանսա պիտի բանայ Տրէյֆիւսի դատին երրորդ վարագոյրը, թերեւս բաւական չհամարելով այն յուզումները որ առնէն մը ի վեր կը պատճառեն իրեն՝ Ռոնպի նախարարութեան հակակիր արարքները: Զարմանալի երկիր, որ այլեւս կ'ալեկոծի, ճշդելու համար թէ մի գուցէ մարդ մը անիրաւօրէն դատապարտուած եւ չունեցած յանցանքը իրեն շնորհուած ըլլայ: Տեսականօրէն ըմբռնելով՝ հիանալի է արդարեւ այսքան հետաքրքրութիւն մը՝ ճշմարտութիւնը իսկապէս երեւան հանելու համար: Մարդ չի կրնար հաւատալ ամենեւին թէ իրօք չոր ճշմարտութիւնը հանկալու եւ յայտնակել տալու անկեղծ եւ արդարասէր նպատակով է որ այսքան կը հեռապնդի միակ մարդու մը իրաւի կամ յանիրաւի դատապարտուած ու անմեղ թէ մեղաւոր եղած պարագային՝ ներման արժանացած ըլլալն ատուելու համար: Այլ պարզապէս կուսակցական կիրք ու տեսութիւնն է որ երկիրը երկուքի բաժնած է, իւրաքանչիւր կողմը ալխատելով միւս կողմը զգեանել անարիւր, որպէս զի ամէն վարկ ու համարում կորնչէ անիկա եւ այլ եւս բնաւ չկարենայ վերականգնիլ: Այդպէսով բոլոր իշխանութիւնը իր ձեռքը կը մնայ: Վասն զի ոչ Տրէյֆիւսանց այնքան հոգն էր կամ է արդարացնել Տրէյֆիւս անուն մէկը, եւ ո՛չ ալ հակառէյֆիւսանց այնքան փոյթն էր կամ է անպատճառ դատապարտել մարդ մը՝ որուն նմանները կը վխտան իրենց զանազան կարգերուն մէջ: Տարակոյս չկայ որ եթէ այս անգամ նորէն բացուի այս խնդիրը, Սատանայի կղզիին երեսնի դատապարտելը բոլորովին պիտի արդարանայ եւ այն տեղ իշխանութեան վրայ գտնուող արդի կուսակցութիւնը նոր հարուած մըն ալ ստացած կ'ըլլայ իր հակառակորդներուն եւ աւելի կը դժուարացնէ անոնց օր մը իշխանութիւնը գլուխ վերադարձի հաւանականութիւնը: Արդէն ատոր համար է որ պիտի քանայ Տրէյֆիւսեան խնդրոյն երրորդ տեսարանը, եթէ բաւական պատճառներ գտնէ զայն վերաբանելու համար:

Այս միջոցին մտքով է դարձեալ որ Իւմպէրներու թղթածարներն ալ քննելու պաշտօնով Խորհրդարանական յատուկ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ Երեսփ. Ժողովին մէջ, որպէս զի թերեւս գտնուին այնպիսի փաստեր ու ապացոյցներ որ հաստատեն այս կամ այն կուսակցութեան անդամներուն մեղակցութիւնը Իւմպէրներու խարդախութիւններուն եւ խարէութիւններուն հետ, որպէս զի ջախջախեն զանոնք եւ ընդ միշտ հեռացնեն քաղաքական ու հանրային կեանքէ եւ ապարէղէ:

Այսպէս անս փոխադարձ վրէժխնդրութեան կիրքերն են որ դիրար կը հալածեն եւ ոչ թէ անկեղծ ոգւով ճշմարտութիւնը կը հետապնդեն: Կ'ուզէք չշփոթելի օրինակ մը, անս ձեզի հիշեցուած Լապօրին, որ թէ՛ Տրէյֆիւսին փաստաբանն էր եւ թէ Իւմպէրներուն փաստաբանը եղաւ: Ամէն մարդ կը լիւէ անշուշտ թէ ի՛նչ գոռ չեղտերով կը պնդէր թէ ինքը համոզուած էր Տրէյֆիւսի անմեղութեանը եւ անոր համար կը պաշտպանէր: Այդ միեւնոյն արդարասէր մարդն էր որ նոյն պերճախօս լեզուով կը պաշտպանէր նաեւ Իւմպէրները, որոնց խարդախութեանց ու խարէութեանց վրայ բնաւ տարակոյս չկայ: Ուստի ասկից կը հետեւի թէ Պ. Լապօրիի անձնական համոզումները ի՛նչ արժէք ունէին այդ կրկին դատավարութեանց առթն, քանի որ Տրէյֆիւսը եւ Իւմպէր թէրէզը միեւնոյն լեզուով կը պաշտպանէր անմեղ եւ իրրեւ անիրաւութիւն զոհ:

Արդ՝ պէտք է Պ. Լապօրին նկատել ֆրանս. ժողովուրդի ընդհանրապէսի խկատիպ մէկ մանրանկարը, եւ չատ հաւատք չընծայել անոր պաշտպանողականներուն՝ որոնք իր միեւնոյն չըրթներով ու լեզուով կ'արտասուէին թէ՛ Սատանայի կղզիին դատապարտուածին եւ թէ Մատրիսի փախստականներուն ի նպաստ:

Ասկէ աւելի անկեղծութիւն ու ճշմարիտ համոզում չէ որ կը տիրէ Ֆրանսայի արդի վարչութեան այն քաղաքականութեանը մէջ որ այնքան պայքար կը մղէ կղերին ու կրօնական միաբանութեանց դէմ, դի եթէ անոնք Ռոնպի վարչային դրութեան կուսակից ըլլային, փոխանակ հակառակորդ կամ անուանդ անոր հակառակորդներուն գործիք, ինքն առաջինը պիտի ըլլար զանոնք պաշտպանելու մասին: Այնչափ իրաւունք կայ այս կարծիքը տածելու, որչափ տարօրինակ էր տեսնել թէ նոյն այդ դահլիճը որոշեց պաշտպանել արաստանմանի մէջ եւ դրամով ալ նպաստաւորել այն միեւնոյն կղերը եւ կրօնական միաբանութիւնները զոր իր երկրէն վտարեց եւ ձեռքերէն գտնուած բոլոր հաստատութիւնները փակեց կամ գրաւեց:

Մ. ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ՊՏՈՒՅՏԻ ՆՕԹԵՐ

ԻԼՈՒԻՍԱՆԸԸ

Ե.

Տօնական օրերը անցան: Ախավանքի մէջ փակուած՝ օրերը կը սկսին միօրինակութեամբ սակի այլեւս: Հանակ կանաչ պարտէզներ, մարգագետիններ, ծովը՝ որու մէջ առուս իրիկուն կը լողանք, անհոգ օրերը վերջապէս՝ կը սկսին ալ չերեւիլ մեզի այնքան հրապուրիչ՝ որքան տօնական օրերուն, եւ որ աւելին է՝ ձանձրոյթ մը կուգայ տակաւ իր լայնարձակ թեւերը տարածել մարքերնուս վրայ, ուր տօնական՝ օրերուն զուարթութիւն էին բանուած:

Դալուն՝ ծովի ճամբով եկանք, իսկ մեր վերադարձը՝ ցամաքով կը կատարենք: Եւ որովհետեւ կ'ուզենք քանի մը սրբավայրեր հանդիպիլ, ատոր համար, կը շեղինք ուղիղ ճամբէն, եւ մէկ աւուր փոխարէն երեք օրէն կը հասնինք Վան:

Մեկնելու պահուն, առուսն, երբ ձիերը դուտորթ վրնջիւններով քալելու կը փութան, եւ ծովը մոխրագոյն ալէքերը նոր կը բանայ լոյսին՝ հրաժշտի հուսկ ողջոյն մը կուտանք Ախավանքի եւ շնորհակալութիւն յայտնելով միաբանութեան՝ կ'ուղղուինք դէպ ի հարաւ. քառասուն ժամուն կը հասնինք Փշաւանց գիւղը, ուրկէ սկսեալ ճամբանս կը ծամածռի, կը նեղնայ, կ'երակաւորուի, կընկղմի ձորերու մէջ, կը պարզուի բլուրներու վրայ, սպիտակ-դեղնագոյն երիզներու պէս՝ արտերու եզերքներէ, մէջտեղերէ, դէպ ի հարաւ՝ դանդաղօրէն յառաջանալով:

Հասած արտերու մէջ՝ մշակներ կը հնձեն եւ սակի հասկերը խշխշալով կ'իյնան հատու մանգաղներու բերանն տակ եւ չապով խուրձեր կ'ըլլան: Մեղ նըշմարելով, մշակներէն մէկը՝ կը դրէէ խուրձ մը եւ ճամբուն վրայ դնելով «բարի գալուստ» կը մաղթէ եւ առնելով իր ակնկալած դրամը՝ ետ կը դառնայ:

Այսպէս մեր ճամբուն վրայ 5–10 տեղ կը վայելենք հնձողներու «բարի գալուստ»ը, թո՛ղ նոյնչափ մըն ալ հովիւներուն, նախրորդներուն՝ որոնք գառնակներ ու երինջներ, եզնե՛ր, դոմէշներ կ'առաջնորդեն ճամբուն վրայ՝ սովորական բանաձեւը կրկնելով ծիծաղդէմ, մինչ մանչերնիս իրենց կը կարկառեն կլորիկ տասնոցները:

Վերելքները չնչասպառ կ'ընեն թէ՛ ձիերը եւ թէ մեզ, այնքան երկա՛ր, ձանձրալի՛, անսպառելի՛ են մանաւանդ որ, արեւը կրակ կը մաղէ վար եւ պատահական զեփիւռ մը երբեմն մի՛այն կուգայ շոյել մեր քրտնած դէմքերը (իսկ այժմ գրած պահուս կարկտահան ձիւն մը, առաջին ձիւնը այս տարուան, ապակին կը ծեծէ եւ ցուրտը ձեռքերս կծկեր է) Զոր մը կը բացուի առջեւնիս, միշտ դէպի հարաւ, երկու կողմէ բարձր բլուրներով եզերուած: Մէկ կողմը՝ նեղկուկ ճամբայ մը կը կռթնի, իսկ մէջտեղը լորդ վտակ մը կը վազէ ականակիտ ու ջինջ, հոն գտնուած քարաժայռերուն մէջէն օրանցմէ ընդհարելով, փշրուելով, փրփրալով՝ լուսնոտի պէս խորշոմելով՝ իր ընթացքը կը շարունակէ: Ժամ մը լեռոյ, ձորին ծայրը թառած գիւղի մը հեռանկարը կ'ուրուագծուի կանաչ տեսքով՝ կանաչ յատակի վրայ, ուրկէ վեր՝ կապուտակ երկինքը մը՝ բլուրներով կրտրատուած՝ իր կապուտակ հայեացքը կը տարածէ Իլու գիւղին վրայ:

Տակաւ կը մօտենանք: Գիւղին այս կողմը անձեւ քարերու, կիրի չաղախի, կիսափուլ պատերու, աւերակ կամարներու խառնակուտակ դէրբուկներ՝ կ'եղերեն տակաւին կանգնած մէկ տաճարը Իլու վանքին կամ, քառասուն խորան Աստուածածինին՝ որ 25 տունէ բաղկացած դիւղացիներու եկեղեցին է, պարզուկ գմբեթով մը կարկառուն: Այն մենաստանը իր քառասուն խորաններովը, մէկտեղ կառուցելով ունեցած է բազմաթիւ միաբանութիւն, խիստ ճոխ եւ բարգաւաճ վիճակ ու ծառայած է իբր Ամարանաց: Մոմեր վառելով եւ ցանուցիկ դռնէ մը խոնարհելով ներս կը մտնենք, երբ խոնաւութեան անախորժ հոտ մը մեր ռունգերը կ'ողողուն: Բարձր, սեւցած կամարներու ներքեւ մեր դգուշաւոր խօսքերը կը հնչեն, կ'արձագանգեն. պատերու մէջ բացուող փոքր դռներ կ'առաջնորդեն խոնարհած խորաններ, որոնք դարեր առաջ կանանոց ապրուստ էին բերած քառասուն օր, հերթով, պատարագավարեր եղած են: Թէեւ ոչ մէկ արձանագրութիւն կամ յիշատակարան կրցայ գտնել, սակայն ժամանակագրութեան էջերը եւ ժողովրդի մտքին մէջ տակաւին մնացած կեսկատար աւանդութիւններ՝ կը բաւեն ապացուցանելու Քառասուն Խորանի փառաւոր անցեալը, որմէ, այս տեսակի տաճարը ու փլփլած կոյտեր միայն մնացած են Իլու աղքատ գիւղացւոց՝ իբր ժառանգութիւն:

Թողլով այս հին եկեղեցիին աւերակները, կը յառաջանանք հովտին ծայրը եւ ուռիներու բարտիներու հովտիին ներքեւ կը փռնէք մեր ֆանէլաները ու կը նըստինք քիչ մը փարատելու մեր խոնջէնքը: Հովտի ճաշ մը՝ գերազանցօրէն խորժով վար կ'երթայ, երբ մանաւանդ հովը կը փչէ մեզի ուտիճան, առուակներ կը կարկաչեն կանաչ մարգերէն գլորուելով եւ ձոյլ արծաթի իրենց շերտերը՝ հովտի հատոցին—փոքրիկ լճակին—խորը ուղարկելով: Ու մեր խմբերդը խառնուած մեր գլխուն վերեւ երգող գոյնզգոյն բրուշներու դաշնակութիւններուն, կը թռռի կապոյտ ոլորտին մէջ՝ մարմրելով, թրթռալով բնութեան մեծ երգեհոնին—օդին—բազմաձայն քաղցրավաճ ստեղնաշարին խորը: Գերազանցօրէն բանաստեղծական այն վայրին մէջ երեք ժամու չափ զբաղելէն ետքը ճամբայ կ'ելնենք, դեպի հոլտին բերանը, ուրկէ կ'ուղղուինք արեւելեան կողմը:

Վան ԱՐՏԱՇԵՍ

ԳՕՐԾՈՑԷՆ ՎԵՐՋԸ

(ՆՈՐԱՎԷՊ)

(Շար. երէկի թիւեն եւ վերջ)

Վերջապէս Տիրան քիչ մը ինքզինքը զսպելով շարունակեց.

— Իրաւ որ, բոլորովին դժուար պիտի ըլլայ ընկերուհիս բաժնուիլս, ատոր վկայ, բաթիստամը սրտիս՝ որ քեզի նուիրուած է:

Դեռապէ աղջիկը նեստուեցաւ անոր բազուկներուն մէջ:

— Մինչեւ հիմակուան մտերմութիւնս սիրոյ ամրապնդումովը թո՛ղ չարունակուի այսուհետեւ ալ, մինչեւ այն երջանիկ րոպէն, ուր կրօնքին ու եկեղեցիին նուիրագործումովը իրարու կ'ըլլանք ալեւս:

Սաթենիկ չպատասխանեց: Ցուզումէն գլուխը հանգչեցուցած էր ուսերուն վրայ Տիրանին որ աղջկան մազի հիւսկէնները կը յարդարէր:

— Բաւական ատենէ ի վեր մեր սրտերուն մէջ գոյացած սէրը թէեւ յայտնեցինք, այնչափ աւելի ծանր պիտի գայ հարկաւ մօտալուտ բաժանումը:

—Պատրաստ եմ, սիրականս, փառքդ ու կամքդ յարգելու: Ուշ դիր սակայն: Եթէ բաւաւոր չգտնես մասնամբ, իրաւունք ունիս այն ատեն զիս գաղտագրէս ետ կեցնելու: Դիտես թէ հետզհետէ աշխարհը կերպարանափոխուելու, մտաւորական պահանջները օր ըստ օրէ բազմանալու եւ չարերը նուազելու վրայ են: Մարդիկ առձեռն միջոցներով մլչտ նեղուելու ենթակայ են եւ նորանոր միջոցներով կը խորհին ապրելու պայմանները դիւրացնելու համար: Իմ ունեցած ուսման պղտիկ պաշարս չպիտի բաւէ որ երջանիկ ըլլանք երկուքս ալ: Կատարեալ թուրքերէնի ու եւրոպական լեզուի մը պէտք ունիմ: Հարկ է որ մէկ-երկու տարի մը դպրոց երթամ, քանի որ մեր ծնողքներու նիւթական վիճակն ալ բաւական դոհացուցիչ է: Մեր ապագայ երջանկութեան պահանջումն է ասիկա: Եթէ [illegible] ունենամ, պիտի առաջարկէի քեզի՝ որ դուն ալ բարձր վարժարան մը երթայիր: Զիս հաստատակ խանութպան մը եւ կամ գրագիր մը տեսնելէ աւելի չպիտի փափաքիր որ գոլէջի ընթացարտ մը տեսնէիր...

Անմեղ փառասիրութիւն մը ներշնչեցին անոր խօսքերը՝ աղջկան անբիծ սրտին մէջ:

—Համոզուեցայ ըսածիդ, բայց կը վախնամ թէ երկար ատեն իրարմէ բաժնուած մնալով, զիրար կը մոռնանք:

—Այդ մասին ապահով եղիր: Իմ այս նոր ձեռնարկիս մէջ, դո՛ւն, քու դէմքդ եւ քու հոգիդ պիտի ըլլան դիս քաջալերողները: Ի՞նչպէս կրնամ քեզ մոռնալ: Շատ անգամ նամակ կը գրեմ քեզի:

Ու սրտի գոհունակութիւնոս տուն վերադարձան երկուքն ալ:

Մեծ դժուարութիւններէ յետոյ, Համբար աղա, վերջապէս Տիրանի գաղափարին համոզուեր էր, մանաւանդ որ անոր օգնակցութիւնը ըմբռներ էր այլեւս: Տիրան պերճ ու հմտագիր լեզու մը ունենալով յաջողեր էր հիմնապէս փոխելու հօրը գաղափարները՝ որոնք բոլորովին անպատասխան էին նախապէս՝ իր առաջադրութիւններուն: Ան Համբար աղայի առաջեւ տարեր էր մէկիկ մէկիկ այն ամէն առաւելութիւնները, զորս պիտի քաղեր իր այս նոր չրջանին մէջ: Ապագայ բարձր պաշտօնի մը կամ եւ կամ շահաւէտ գործի մը յոյսը չլացուցեր էր Համբար աղան որ այժմ սկսեր էր տղուն մանկութիւնը տեսնել: Տիրան ըսած էր անոնց թէ դրամագլուխի ժառանգութենէ մը աւելի կը նախընտրէր հասած միտք մը՝ որով հաւանաբար պիտի կրնար ամենայն դիւրութեամբ դրամագլուխ մը շինել: Եւ Համբար աղայի խելքն ալ հասեր էր ասոր: Կը խորհէր թէ Տիրանը դպրոց դնելէն պիւռեմէին մէջ այնչափ մեծ փոփոխութիւն մը չպիտի առաջ դայ: Անոր բացակայութենէն ալ, ինչ առաջուան պէս, պիտի չկրնար իր գործերը առանձինն հոգալ՝ տակաւին քանի մը տարի եւս: Ու քանի որ առջի՛կայ բարոյական նպաստաւորութեան մը հետ բարեաջ նիւթականի մըն ալ ամէն հաւանականութիւնը կար, ինչո՞ւ արգելք ըլլար ուրեմն:

Ամառը դէպ աղէկ անցաւ Տիրան, օրական 6–7 ժամ հօրը մաղազան անցընելով եւ մնացած ժամանակն ալ ընթերցանութեան պարապելով: Մանչ եւ աղջիկ իրենց սիրային խոստովանութիւնէն վերջ հոգեկան բնաղդով մը, չէին կրնար առջի պէս յանախակի տեսակցութիւններ ունենալ: Նոյնպէս երկու կամ երեք ժամ հարիւր պղտիկ տեսակցութիւններ կ'ունենային: Իսկ ընտանեկան այցելութիւններու միջոցին՝ իրարու քով անգամ գալ չէին ուզեր, վախնալով թէ երեւան կ'ելլէր իրենց յուզումը: Թէեւ ծնողքներու անթիւրութիւնը չէր իրենց այս դգուշաւորութեան պատճառը, որովհետեւ երկու կողմի ծնողքներն ալ չատ դիւրահաճ պիտի դանուէին այս գործին նկատմամբ, եւ խնամութեան խօսք ալ անցած էր, այլ կրնային ուրիշներու կողմէ դիտուիլ: Իրենց ամէն մէկ քայլը նկատի պիտի առնուէր, ու չպիտի կրնային հանմարձակօրէն այս անմեղ սիրարանութիւններին շարունակել: Թղթով խօսիլ ալ սկսան:

Օգոստոս 15ը հասաւ: Տիրանի հայրը բանակցեր էր գոլէջին տեսչութեան հետ նոյն քաղաքը բնակող իր մէկ վաղեմի բարեկամին միջոցաւ: Տղան ալ նոյն գոլէջին աշակերտող իր ծանօթներէն մէկէն՝ հասատութեան բարոյական կազմաւորութեան մասին՝ քաղեր էր ընդարձակ տեղեկութիւններ, եւ լաւ գտեր էր անոր պայմանները:

Բ.

Ուրբաթ օրէն ճամբորդ էր: Պանդխտութեան դառնութիւնը չէր գիտեր տակաւ բաժնուելով հեռու տեղ մը պիտի երթար: Զգանքը պիտի կրկնուէր Սաթենիկով ալ. Երկար կը խորհէր: Կերեւակայէր բաժանման վայրկեանը, ուր մայրիկը պիտի լար եւ Սաթենիկը պիտի ճչուէր: Մրաքին առջեւ կը բերէր, կը պատկերէր նոր միջավայր մը՝ որուն բոլորովին անծանօթ էր ինքն: Նոր մարդեր պիտի տեսնէր նոր տեղի մը մէջ: Այն ատեն, զէթ առաջին անգամ, պիտի կարօտնար տունը եւ սիրելիները: Մինչեւ վարժուելը ի՛նչ դժուարութիւններ պիտի քաշէր...: Այս մտածումները, ամէնն ալ, շղթայաւորում մը չունէին իր մտքին խորը, բայց կը քաջալերուէր ան իր որոշման մէջ, երբ անոնց լենակեաը եղող փայլուն ապագան կ'ընդդիմարուէր իր գաղափարներուն մէջէն:

Սաթենիկ, իր սրտին հատորին խոստովանութիւնը լսած օրէն ի վեր, չատ ծանր բնաւորութիւն մըն էր ստացած: Հիմա մտածումի լուրջ եղանակ մը ունէր: Տիրանի մօտալուտ մեկնումը, որառաջ այնչափ անտանելի կը թուէր, հիմա սկսած էր հանդուրժելիի՝ հանգամանք մը առնել իրեն համար: Մեկնումի նախընթաց օրը երկար տեսակցութիւն մը ունեցան, եւ սրտի ամենամեծ խոստովանութիւնը այդ ատեն ընելով՝ ի միջտակ լուսանկարին փոխանակեր էին իրարու եւ հմայիչներով վերջացուցեր իրենց այդ տեսութիւնը՝ զոր վերջացնել չպիտի ուզէին հարկաւ, եթէ հարկադրութեան ներքեւ չըլլային:

Առաւուն կանուխ, Տիրանի ու Սաթենիկի ընտանեկան պարագաները զինքը ճամբելու եկեր էին մինչեւ Նաւահանգիստ. Տիրան համբուրեց հարիկին ու մայրիկին ձեռքերն ու իրենց ատն պրարիկներուն շուրթերը, սեղմեց կարապետ աղայի ու տիկինին ձեռքերը, ու մանաւոր չեղտով մը «մնաս բարով» ըսելով սերտու թոթուեց փափուկ ձեռքերը Սաթենիկի որ հոն կեցած էր գլխանակ:

Նաւակը կը հեռանար նաւահանգիստէն դէպ ի նաւը: Տիրան թաշկինակ կը փարաեր օդին մէջ՝ ապրէն ալ պատասխանն ընդունելով: Վերջին անգամ, փարուց անգամ մըն ալ՝ որուն չի՛ինալով համբերել այլեւս Սաթենիկ՝ պատասխանեց: Տուն վերադարձան: Աղջիկը պատշգամին երկար ատեն դիտեց չզգենուած որ իր սիրականը կը ատէր: Անոր անհետացանելէն յետոյ միայն կրցաւ ներս մտնել թաքուն վիշտով մը լեցուած:

Շաբաթ մը յետոյ Տիրան ապահով հասնելը գրեր էր հայրիկին, կարապետ աղային եւ Սաթենիկին:

Թղթակցութիւնները չարունակուեցան այնուհետեւ: Սաթենն ամէն ասանդինդ օրը անգամ մը անյապաղ նամակ կը ստանար գպրոցական Տիրանէն եւ կը պատասխանէր անմիջապէս:

Տարիներ անցան այսպէս:

Տիրան հետզհետէ կը յաջդիմէր եւ իր անօրինակ յաջողութեամբ վարժարանին, ասչդութեան եւ ուսուցչութեան համակրանքին կ'արժանանար քիչ ժամանակի մէջ:

Իր մանկութիւն երրորդ եւ դպրոցական չրջանին վերջին տարին թեւակոխեր էր, երբ քանի մը տեղէէ պաշտօններ եւ գործեր առաջակուած էին արդէն, բայց ինք դեռ վերջնական որոշում մը չէր արուած:

Երեք տարուան մէջ պատեհութիւնը չէր ունեցած օգափոխութեան երթալու իր ծնունդավայրը եւ չերմ փափաք մը կը զգար անգամ մը իր ծնունդավայրը եւ սիրելիները տեսնելու:

Աւարտական քննութիւններուն երկու շաբաթ մնացած. Տիրան տարեայ-ման զբաղումներու մէջ էր: Կարճ նամակ մը գրելով ամապարանոց նամակատուն ձգեց: Կարօտ վերջին ատենանի էր: «Սաթենիկիս ալ բարեւներ» գրեր էր սապէս ուշ:

Իրիկուան համար աղա նամակը կարդաց՝ կարապետ աղային, տիկինին եւ Սաթենի ներկայութեան. Սաթենիկ չիկնեցաւ:

Համբար աղա թէեւ գրաց-բրաց մարդ չէր, եւ սակայն հասկցաւ այդ երկու բառին նշանակութիւնը: Ինք, իրրեւ փորձառու մարդ, կռահեց տղուն ափրը եւ ծխախոտը քաշեցով.

— Խայիրլիսին Աստուծմէ, ըսաւ:

Անակնկալ մը չէր տեղի ունեցած: Միւս օրը Համբար աղա իր դրացին ընտանիքով պաշտօնապէս իրենց հրաւիրեց: Սենեակին մէջ բացի Սաթենիկէն, որ չէր ուզեր դալ, ամէնքն ալ ներկայ էին: Առանց երկար բարակ ձեւակերպութիւններու, Համբար աղա, գործի մարդու բոլանդակ աշխոյժով՝ չի՛ մը գոնեաք բերել տալով մէկեակ ելաւ, գաւաթ մը կարապետ աղայի ներկայացուց ու հատ մըն ալ ինքն առնելով ըսաւ.

—Կարապետ աղա, Աստուած կամեցեր է որ ասանկ ըլլայ: Ինչ հաճութիւնովդ Սաթենիկդ Տիրանին կուտա:

— Աստուծոյ կամքին դէմ չենք կրնար կենալ, քանի որ դուք կ'առաջարկէք եւ ալ կ'ընդունիմ, բաւական է որ իրենց հաւանութիւնովը ըլլայ:

Մայրիկներն ալ խօսքի ու գաւաթի այս փոխանակութիւնը ըրին:

Պէտք եղաւ Սաթենիկը կանչել:

Մայրը յաջողեցաւ վերջապէս բերել:

Հաւանութիւնը ուզեցին:

Սաթենիկ չկրցաւ խօսիլ: Շառագունած՝ գլխու խոնարհութիւն մը միայն ըրաւ եւ աթոռին վրայ նստաւ:

Դիպուածը միթէ իրեն չէ՞ պատասխաներ, առանց պէտք թողլու հարցաքննութեան: Այո՛. Բէյէ որ Պուրկոնեի կացութիւնը ցաւագին նմանութիւն մը ունէր իրենին հետ: Արման, Պոլղաքի հերոսին նման, խաբելու վրայ էր զինքը, սակայն լքուած կնոջ պատմութիւնը կարդալով կ'արտասուէր կոմը: Ինչ խորհրդաւոր կարեկցութիւն մը ի յայտ կու գար Արմանի մէջ, ի նպաստ կոմսուհիին: Անհաւատարմութեան ճամբուն մէջ մտած էր, բայց չէր դադրեր մեղքնալէ իր զոհը եւ կ'արտասուէր անոր վրայ: Ահա թէ ինչ բանի վրայ կը մտածէր կոմը, անշարժ, մառներուն մէջ գիրք մը բռնած, երբ կնոջը կողմէ կը դիտուէր. ուրեմն այդ պատճառաւ լացած էր Արման, երբ կնոջը խուզարկու նայուածքներէն զերծ, կրցած էր իր զգացումներուն անձնատուր ըլլալ առանց բռնադատումի:

(Շարունակելի)

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (83)

ԺՕՐԺ ՕՆԷ

ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ

ՎԵՐՋԻՆ ՍԷՐ

Ը.

Արման գիրք մը առաւ ձեռքը, ու կոմսուհին, հակառակ իր ջանքերուն, չկրցաւ աւելի բան մը իմանալ: Աւելի քան երբեք վարանած էր: Կը դիտէր իր ամուսինը, որ մեծ լուսամիտին պայծառութեան տակ, կը թուէր հանդարտօրէն քնանալ: Տժգոյն էր տակաւին, բայց իր դիմագիծերը հանդարտած՝ կատարեալ անդորրութիւն մը կ'արտայայտէին: Ի՞նչ կ'ուզէր կը դառնար այդ լղկուած ճակատին ետեւ, որուն վրայ ծալք մը չկար բնաւ: Ի՞նչ կը ծածկէր տարտամ ժպիտը այդ բերանին, որ խարտեաշ ու առնական պեխերով ծածկուած էր: Արման նկարագրի ի՞նչ արտակարգ ուժ մը ունէր որ կը յաջողէր հանդարտեցնել իր արիւնին եռուզեռը ու սրտին արտիսմները եւ դէմքը պայծառացնել: Բայց ի՞նչ տառապանքներու ի գին: Ներքուստ կը չարչարէր անչուշտ, մաքին մէջ հայհոյելով ու անիծելով:

Կոմսուհին դիտեց որ Արման չէր դարձներ իր ձեռքը գտնուած դրքին թերթերը: Հետեւաբար չէր կարդար զայն: Ու իր աչքերը գամուած էին միեւնոյն էջին վրայ, մեծ ուշադրութեամբ: Կոմսին այդ անզգածութիւնը ահաւոր էր, ու Մինա, սրտաբեկ, կը դիտէր իր մատաղ ուսումի մէջ թաղուած ընթերցողը, որ քնէութեան վիճակի մէջ կը գտնուէր: Ի՞նչ կը խորհէր ան: Օ՜հ, շատ բան պիտի զոհէր Մինա, գիտնալու համար ամուսնին մտածումը: Իր դատավճիռն էր որ կը յուզուէր Արմանի դրդռուած ուղեղին մէջ: Ու Արման մռայլ, լուռ, ճակատագրին պէս անթափանցելի, իր ապագայի մասին վճռական որոշում մը կու տար: Կոմսուհին ամէն ի՛նչ աչքը առաւ, այնպիսի յեղակարծ հարցում մը ընելու համար, որուն չկրնար Արման չպատասխանել: Թերեւս մէկ անգամէն յաջողէր լոյս ցայտեցնել տիրող աղջամուղջին մէջ, ուր պիտի շարունակէր մաքառիլ ուժգնօրէն:

Կոմսուհին տաքի եւաս, այդ անողոք փափագին դիմադրելու համար, յուսալով որ չարժումը փոփոխութեան պիտի ենթարկէր իր գաղափարներուն ընթացքը: Գնաց նստեցաւ փոքր նստարանի մը վրայ, երկու պատուհաններու միջեւ. Արման իր կնոջ խուզարկու նայուածքներուն տակ չէր գտնուեր ալ եւս: Մինա անոր կռնակը միայն կը տեսնէր, որ կը կքէր տակաւ, իր ճակտին պէս, ա՛լ աւելի ծռած դրքին վրայ ու մտահոգ. բաւական երկար ատեն մնացին այդպէս, իրենց մտածումներու փոթորիկով բաժնուած: Վերջապէս պտոյտ ժամացոյցին հնչիւնը սթափեցուց կոմսը, որ գլուխը վեր առաւ եւ խուլ, գրեթէ խորտակուած ձայնով մը ըսաւ.

— Ժամը տասնմէ՛կն է:

Արման ոտքի ելաւ ու կոմսուհին ընդառաջ գնաց անոր:

— Պառկելու կ'երթա՞ք:

— Այո՛, եթէ կը թոյլատրէք:

— Դացէք ու լաւ գնացէք:

Արման գլուխը ցնցեց տարակոյս յայտնող ձեւով մը, եւ հրակէզ ձեռքով մը սեղմեց կնոջը ձեռքը եւ դուրս ելաւ: Պահ մը ոտքի վրայ կեցած, Մինա աչքը սեւեռեց ան դրան վրայ, ուրկէ հեռացած էր ամուսինը. յետոյ այն սեղանին մօտ երթալով, ուր դրուած էր Արմանի ձեռքին մէջ գտնուած գիրքը, առաւ զայն. Պալզաքի մէկ վէպն էր. Հայր Կորիօ: Գիրքը ինքնիրեն բացուեցաւ, մատներու երկարատեւ սեղմումէն ճմնչուած, ու Մինա զարմանքով տեսաւ որ գրքին այն էջը, ուր այնքան խոկացած էր Արման, արցունքներով թրջուած էր: Կոնակը ետին դարձուցած ատեն լացած էր ան: Ապացոյցը հոս թուղթի այդ թերթին մէջ կը գտնուէր, որ դառն արցունքներէ թրջուած էր: Ուշադիր գիտնալ թէ Արմանի կարդացած էջը յուզում պատճառելու բնոյթ ունէ՞ր, ուստի կարդաց այն հիանալի գլուխը, ուր յոխորտիլէր տը Պուրկոնը, իր սիրահարին Ամիւտայի կողմէ խաբուած, Բարիզէ կը հեռանայ, վերջին խրախճանութիւն մը տալէ յետոյ, ու կը քաջալերի մնալուր վայր մը, որ կայան մը պիտի ըլլայ իր մահուրնէն առաջ: Այդ էջ կնոջ լքումը ու վիշտը, որ բոլորովին անձնատուր եղած էր իր սիրահարին, հիանալիօրէն նկարագրուած էին այդ էջին տողերուն մէջ, ուր աւելի սեղմուած էին արցունքները. գոգցես Արմանի սիրաը հաւած էր այդ տխուր ցօղին մէջ:

Մինա ալալեցաւ այս յայտնութեան վրայ: Ուզած էր հարցաքննել Արմանը, իր բանելիք ընթացքը ճշդելու համար:

Դիպուածը միթէ իրեն չէ՞ պատասխաներ, առանց պէտք թողլու հարցաքննութեան: Այո՛. Բէյէ որ Պուրկոնեի կացութիւնը ցաւագին նմանութիւն մը ունէր իրենին հետ: Արման, Պոլղաքի հերոսին նման, խաբելու վրայ էր զինքը, սակայն լքուած կնոջ պատմութիւնը կարդալով կ'արտասուէր կոմսը: Ի՞նչ խորհրդաւոր կարեկցութիւն մը ի յայտ կու գար Արմանի մէջ, ի նպաստ կոմսուհիին: Անհաւատարմութեան ճամբուն մէջ մտած էր, բայց չէր դադրեր մեղքնալէ իր զոհը եւ կ'արտասուէր անոր վրայ: Ահա թէ ի՞նչ բանի վրայ կը մտածէր կոմսը, անշարժ, մառներուն մէջ գիրք մը բռնած, երբ կնոջը կողմէ կը դիտուէր. ուրեմն այդ պատճառաւ լացած էր Արման, երբ կնոջը խուզարկու նայուածքներէն զերծ, կրցած էր իր զգացումներուն անձնատուր ըլլալ առանց բռնադատումի:

(Շարունակելի)

Ուրախութիւնը չարունակեցաւ մինչեւ ուշ ատեն։ Հետեւեալ օրը ներկաներուն յանձնեցին այս երգանիկ լուրը պարունակող նամակը, ստորագրուած թէ՛ Համբար աղային եւ թէ՛ Կարապետ աղային կողմէ։

Տիրան ճիշդ այն վայրկեանին ստացաւ նամակը՝ երբ ամենավերջին փիլիսոփայութեան դասին քննութեան մէջ յաջողագոյն հանդիսանալով քննիչներէն գովեստ լսեր էր։

Սրտի ու մտքի ուրախութիւնները դիրար խայտաձեւեցին իր մէջ։

Շաբաթ առտու մինչ էր։ Սաթենիկ սովորականէն քիչ մը կանուխ ելաւ անկողնէն, եւ հագուելով պատշգամ իջաւ։ Նաւ մը կը մտնէր Նաւահանգիստը։ Սիրտը կը թրփիռէր ուժգին, վասն զի նոյն տեղէն՝ ինչպէս դիտած էր Տիրանի մեկնելը՝ անանկ ալ պիտի դիմէր անոր երջանիկ դարձաւսը։

Կէս ժամ չանցաւ, կառք մը կեցաւ Համբար աղային տան առջեւը։

Տիրան դուրս ցատկեց։

Երկու դռնէն դուրս վազեցին անմիջապէս եւ բարի գալուստ մաղթեցին իրեն։

Տիրան մեծցեր, երիտասարդ էր դարձեր հիմա։

Համբար աղա ու իր կինը իրենց զաւակին վիզը փաթթուեցան։

Տիրան աչքին տակովը դիտեց Սաթենիկը, որ պատշգամն կը դիմէր այս ամենը։

Պիտի թուէր, սեղմէր իր կուրծքին վրայ եւ համբուրէր զայն անշուշտ, եթէ պատմանդրական սովորութիւններ չարգիլէին զինքը։

Քիչ մը ատեն պարապ պատելէ յետոյ կամովին Տիրան գրչագիր եւ գործակատար կանչուեցաւ հարուստ վաճառականի մը կողմէ։ Մէկ տարուան մէջ գործը սորված էր կատարելապէս եւ տիրոջը վստահութիւն գրաւած ամէն կերպով։

Վաճառականը արդէն տարիքը առած եւ գործէն յոգնած ըլլալով ալ՝ եւ, ներքին եւ արտաքին բոլոր գործերը Տիրանի յանձնեց։ Ինք հոն կը նստէր եւ այցելութիւններ կ'ընդունէր միայն։

Տիրանի տեսակ գործը եղաւ ասիկա, զոր իւրացուց քիչ ատենէն բոլորովին։

Քանի մը տարիներէ ետքը վաճառականը ամուսնացուց Տիրանը իր դուակին՝ որ՝ հանդիսաւորապէս ամբողջ հարսնեանքն ծախքերը ինք հոգալով։

Շ. Գարահիսար ԳԱԴԻՆ ՕՁԱՆՆԵԱՆ

Արտաքին Լուրեր

ԱՆԳԼԻԱ

Ներքին քաղաքականութիւնը. — Նախարարութիւնը. — Տնտեսական խնդիրը. — Ընդհանուր ընտրութիւններ։

Լոնդոնի Պայծառի դահլիճը մեծաքանակ եղաւ Պ. Զեմպրլէնի մեծադղորդ հրաժարականի եղբը, որուն հետեւեցան ուրիշ քանի մը նախարարներ ալ, յայտնի էր թէ դանդիֆին կացութիւնը բաւական անհաստատ պիտի մնայ։ Երկրին մէջ պայքարը կը չարունակէ երկու ներկայ քաղաքականութեանց միջեւ՝ մէկը որ Պ. Զեմպրլէնի մէջ կ'անձնաւորուի, եւ միւսը որուն Տէվընշայրի դուքսը իր հեղինակութեան ազդեցութիւնը առաւ։ Առաջինը կը պահանջէ մաքսապաշտ դրութեան հաստատութիւնը՝ բրիտանական ամբողջ տէրութեան համար մաքսային միացումով մը։ միւսը այժ կուտայ ազատ-փոխանակման պահպանութեան դրութեանը։ Նախարարութիւնը այդ երկու քաղաքականութեանց մէջտեղը մնալու ընթացքի մը կը հետեւի եւ կամ աւելի կը մեղմացնէ Պ. Զեմպրլէնի ծրագիրը, որով երկու կողմն ալ չի կրնար գոհացնել։ Լրագիրները կ'ըսեն թէ Պ. Պալֆուր պիտի պարտաւորուի աւելի ճշդել իր տեսութիւնը՝ Պ. Զեմպրլէնի ծրագիրներուն նկատմամբ, որպէս զի կարենայ խորհրդարանական հիմ մը պահել, ապահովելու համար իր պաշտօնի վրայ մնալը։ Դաղթային նախորդ նախարարին գաղափարները հետդհետէ համամիտներ կը գտնեն Անգլիոյ մէջ այսինքն թէ մինչեւ հիմա երկու քաղաքականութեանց միջեւ վարանող միտքերը Պ. Զեմպրլէնի կողմը կը յարին։ Միւս կողմէ աղա–փոխանակութեան հաստատիա կուսակիցները անհաշտ ընթացքի մը կը հետեւին եւ բոլորովին կը բաժնուին նախարարութենէն, զոր այնպէս կը նկատեն թէ ճամբայ բացած է Պ. Զեմպրլէնի գաղափարները տարածելու համար, թէեւ ամբողջութեամբ ընդունած չըլլայ զանոնք։ Լոնտոնի մէջ, ինչպէս ծանուցուեցաւ, նոյեմ. 27ին եւ 28ին երկու անգամ նախարարաց Խորհուրդ տեղի ունեցաւ։ Շատ հաղուագիւտ պարագայ մըն է որ նախարարական գումարումները այդքան իրարու մօտ տեղի ունենան, ինչ որ հանրային հետաքրքրութիւն առաջ բերաւ։ Կարծողներ եղան թէ ծանրակշիռ որոշումներ պիտի տրուին։ Ճշմարտութիւնը սա է թէ տնտեսական խնդիրը այդ երկու անդամումն ալ նախարարներուն խորհրդակցութեանց գլխաւոր առարկան եղած է, սա նպատակով նաեւ թէ ինչ ընթացքի հետեւելու է երկու մեծ հոսանքներու մէջտեղը։ Անկարելի է ենթադրել թէ Պ. Պալֆուր քայլ մը առնէ դէպ ի Տէվընշայրի դուքսին եւ աղա–փոխանակութեան կուսակիցներուն կողմը։ Խնդիր է գիտնալ թէ աւելի Պ. Զեմպրլէնի պիտի մօտենայ թէ պիտի պնդէ այն գաղափարներուն վրայ, որոնք մինչեւ հիմա հիմը կազմած են նախարարութեան ծրագրին։ Միանգամայն կարծողներ եղան թէ միթէ Խորհրդարանին լուծումը խնդիրը չէ եղած՝ խնդիրը լուծելու մասին՝ երկրին կարծիքը առնելու համար։ Սա յայտնի է սակայն թէ իրաց ներկայ կացութեան մէջ կարելի չէ ըսել թէ ո՛ր կողմը կը գտնուի անգլիական կարծիքին մեծամասնութիւնը։ Եթեպ. Ժողովը ընտրուեցաւ այն միջոցին երբ տակաւին գոյութիւն չունէր տնտեսական խնդիրը։ Այն առեն հարկ էր կարծիք յայտնել հարաւային Ափրիկէի խնդրոյն համար։ Միութենականներուն դաշնակից պահպանողականները յաղթանակը տարին՝ այն հաստատամտութեան հետեւանքով զոր Լորդ Սալիսպրիի ցոյց տուաւ Պոէրներուն հանդէպ։ Հարաւային Ափրիկէի մէջ այսօր գործերը կարգադրուած են. մինչդեռ նախարարական կուսակցութեան մէջ հիմա պառակտում կայ՝ Պ. Զեմպրլէնի ծրագիրը գնահատելու եղանակին համար։ Կարելի չէ ըսել թէ Խորհրդարանին երկու հակառակորդ կոսակցութեանց ոյժերուն համեմատութիւնը նոյն իսկ երկրին մէջ կը գտնուի։ Անձնուիրներու մեծ մաս մը կայ որ ընդհանուր ընտրութիւններով միայն կարելի է դուրս հանել։ Ինչ որ ալ ըլլայ, ոչ ոք կը տարակուսի թէ յառաջիկայ ընտրութեանց հիմը պիտի ըլլայ տնտեսական խնդիրը։ Միայն խնդիր է գիտնալ թէ այդ ընտրութիւնները երբ պիտի կատարուին։ Կրնայ ըլլալ որ ներկայ կացութիւնը ժամանակ մըն ալ չարունակուի, որպէս զի զանազան խումբերը ատեն ունենան իրենց վիճակը ճշդելու։ Այդ ամենուն մէջ յայտնի եղած կէտը սա է թէ ո՛րքան կացութիւնը բացայայտ հանդամանք մը կը ստանայ, նախարարական ծրագիրը այնքան նուազ կուսակիցներ կը գտնէ երկրին մէջ։

ՖՐԱՆՍԱ

Բանակը.—Պաշտպանական նախարարին ճառը.—Զեղծիկներուութիւնը.—Պ. Բազիմիր Բէրիէ.—Աւտրոզրադական խնդիրներ։

Ֆրանսայի պատերազմական նախարար Անարէ զրուցարը, Թարպի կառավարիչին կողմէ արուած հաղորդագրի մը պատուն, խօսեցաւ զինուորական երկու տարուան ծառայութեան եւ զենքնկեցութեան խնդրոյն վրայ։ Առաջնոյն համար ըսաւ թէ ինք դրացած է այդ ծրագիրը եւ ներկայացուցած Խորհրդարանին, սակայն այդ դրացումը ունեցած է՝ Ֆրանսայի ոյժին եւ զօրութեան կատարեալ պահպանութեամբը։ Անարէ զրուցարը յարեց թէ երկիրը պաշտպանելու կարող բանակ մը կ'ուզէ՝ այնպէս որ Ֆրանսայի երկրին ամբողջութիւնը եւ իրաւունքները պաշտպանուած ըլլան ամէն վտանգի դէմ։ Պատերազմական նախարարը ըսաւ թէ մերձեցումները եւ խաղաղութիւնը բաղձալի են, բայց Ֆրանսա չի կրնար մոռնալ իր սահմանագլուխներուն ամէնէն փոքր մացառն եւ ամէնէն նուրբ ցիներուն ետին պահուած սպառնալիքները։ Դարաստ է եւ զուզէ պարտաւ ըլլալ եւ եթէ հարկ ըլլայ՝ որոշած է պատերազմիլ։ Նախարարը յիշեց իր վարանումները երկու տարուան զինուորական ծառայութեան ծրագրին հանդէպ, բայց երբ բարձրաստիճան սպաներ, կատարուած խորհրդակցութիւններու պտուղ, յայտարարեցին իրեն թէ այդ ծրագրին կիրառումը բանակին պիտի չվնասէ, այլ ընդհակառակը անոր թիւը պիտի աւելցնայ, իսկոյն համամիտ զանուեր է այդ ծրագրին զոր մէկ տարիէն պիտի պաշտպանէ։ Երեսփ. Ժողովին մէջ։ Անարէ զրուցարը զենքնկեցութեան վրայ խօսելով ըսաւ.

«Ֆրանսա զենքնկեց պիտի չըլլայ։ կարելի է զինուորներուն թիւը պիտի պակսեցնէ, անկարողները դուրս պիտի հանէ, բայց իրեն սկզբունք ընդունած է այն տեսակ զինուորներ որոնք կարենան պատերազմի տակով՝ եթէ պատերազմ տեղի ունենայ։ Անօգուտ է հիւանդներ տանիլ մեր հիւանդանոցները՝ նոյն իսկ եթէ պարտաւոր ըլլանք մարժել քանի հազար նոր զինուորներ։ Աւելի ազնիւ է որ առանք իրենց տեղերը մնան, քան թէ պատերազմի ատեն ճամբաներու փոսերուն մէջ մնային։ Ընդհանուր սպառազինման այդ մղումին մէջ. ոչ միայն եւրոպայի մէջ այլ Ովկիանոսէն ալ անդին, Ֆրանսա ամէնէն համեստը եղած է։ Մինչդեռ միւս եր իրները հարիւրին հարիւր լիսուն աւելցուցին իրենց զինուորական ծախքերը, Ֆրանսա, 13% միայն աւելցուց։ Ատիկա արդեւք մը չէ որ Ֆրանսա պարծենայ իր պատուոյն եւ իր յառաջդիմութեան համար։»

— Ֆրանսայի հանրապետութեան նախկին նախագահ Պ. Բազիմիր Բէրիէ, անցեալ օր, Սէնթ–Էթիէնի մէջ նախագահեց հիւծախտի ու ալքոլականութեան դէմ եւ գործաւորներու ապահովագրութեան համար կազմուած Ընկերութեանց ամբողջական մէկ գումարմանը։ Պ. Բազիմիր Բէրիէ յետոյ նախագահեց հրապարակասութեան մը, ուր Պ. Պ. Շէսան ու Սիկֆրիտ խօսեցան ալքոլականութեան եւ գործաւորներու ապահովագրութեան դէմ։ Ինչպէս յայտնի է, Հունգարիոյ մէջ ժամանակէ մը վեր տիրող ապստամբը, որ նոյն իսկ կրնայ վնասել Աւստրիոյ հետ ունեցած յարաբերութիւններուն, զլխաւորաբար առաջ եկած է Հունգարիոյ անջոմման կուսակցութեան պահանջած զինուորական բարեփոխումներէն՝ այսինքն թէ Հունգարիոյ բանակին մէջ արուած հրամանները երկրին լիովին ըլլան, սակայն երկրին մէջ զանազան լեզուներ կը խօսուին, օրով հետաքրքրական է գիտնալ թէ Բշուքի կուսակիցներուն այդ պահանջումը եթէ իրականանայ եւ թէ միւս նահանգներն ալ նոյն յաղողութիւնն ձեռք բերեն, ինչ պիտի ըլլայ։ Աւօրեայ կոչին համար զինուորները «Ներկայ» ըսելու համար եթէ իրենց լեզուավ պատասխանեն, Սլովաքները Տաsեr պիտի ըսեն, Մանառները՝ Եեյեն Զեները՝ Զsեr, Խրուաթները՝ Թուէայ, Սերպերը՝ Օրեն, Իտալացիները՝ Գուրի, Ռուսէները՝ Ան Զի եւ Կալիցիան Հրեաներն ալ Եսf Պեն Տոյի։ Այս հաշուոյն մէջ չեն գտաւառարբառները որոնք երկար շարք մը կը կազմեն։

ՄԱՐՍՈՂՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ

Սեռնդները որչափ ատեն կը մնան մեր մարմնին մէջ.— Հեռաfrեաաժ փորձեր.

Ընդունուած է որ կերակրի կծիկները քանը չորս ժամէն կ'անցնին մարսողական գործարանին մէջէն։ Արդարեւ այդ ճամբորդութիւնը երբեմն աւելի արագ, երբեմն նուազ արագ կը կատարուի։ Պ. Պ. Սիքարի ու Ինգիրուսի կողմէ վերջերս չափուեցաւ այդ ժամանակամիջոցը, նոր մեթոտի մը շնորհիւ, որ չատ հետաքրքրաշարժ է։ Այդ մեթոտին համաձայն, փորձի ենթարկուած անձին կը կլեցնեն սուլենիթաթ ու պիսմութ պարունակող քսակիւ մը, որ չատ դիւրու թափանցական է Ռէնթգէնի ճառագայթներուն առաջ։ այսպէս կայնէ կայան, մարսողական ամբողջ խողովակին եւ մինչեւ աղիքին մէջ անուշդներու անցքը զննութեան կ'ենթարկուի ու անանց լուսանկարները կ'առնուին։ Այս տեղագրական հետազօտութիւնէն երեւան ելած է թէ արտաքին մարմինը աղիքին երկարութեամբ կ'անցնի առաջին 5-8 ժամերուն, յետոյ մեծ աղիքին ծայրը կը հասնի, ու երկու երեք ժամէն դալարդին կը գտնուի։ Տասնըվեց կամ տասնըվեց ժամէն լայնքին կը յառաջանայ գալարդիին մէջէն։ տասնըվեց կամ քսանըչորս ժամէն յամրաբար կ'իջնէ դէպի վար դրած գալարդին անշարժ մասը։ Կարգ մը պարագաներու մէջ քսանըչորս ժամ ալ սպասելու է այս արտաթորման համար։ Ոմանց քով տասնըվեց ժամ կը տեւէ. այդ անցքը, յաճախ քսանըչորս ժամէն կը կատարուի, եւ հաղուագէպ կերպով երեսուն ժամէն։

ԴԵՂԵՑԿՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑՈՒՄ

Եզակաան ցուցահանդէս մը.—Դեղեցկոսքեան մրցումին պայմանները.— Մանկամարդ աղջկանց մրցում մը։

Իշխանութեանս լիակատար հաւանութեամբ, Սարթի երկաթ գլիւպ մը, Լիսսա (Անգլիա) մէջ կազմակերպած է դեղեցկութեան ցուցահանդէս մը, ուր այր եւ կին պիտի կրնան ներկայանալ։ Հասակ սեղմ մայեռներ հագած։ Քնիչ մարմինը բաղկացած է սարթիմէններէ եւ տաքթէորներէ։ Իւրաքանչիւր տեռէ մէյմէկ հոգիի մրցանակ պիտի տրուի։ ամէնէն դեղեցիկ այրը ու կինը 5000ական ֆրանք պիտի առնեն։ Մրցումը պիտի սկսի ըմբշկան փարներով ցուցադրուող այրերուն եւ կիներուն միջեւ, որոնք յեսոյ ձեւակերտական դասեր պիտի առնեն։ Քնիչները ապա հեռեւեալ հարցումները պիտի ընեն, մրցումի մասնակցողներուն ուղղուած։ —« Գրգռիչներ կ'առնէք. — Սեղմերան կը գործածէք. գործածած է՞ք երբեք։» Նմանապէս քննիչներուն կ'իյնայ ինքզինքին ցուցադրող այրերուն եւ կիներուն մէջքը չափելու, եւն. փափուկ պաշտօնը կատարել։ Դեղեցկութեան այս մրցումին կազմակերպիչները, որ մեծ հետաքրքրութիւն առաջ պիտի բերէ, այժմէն կը զբաղին ուրիշ մրցում մըն ալ բանալ քսանըվեցնգ տարեկանէն վար եղող մանկամարդ աղջկանց համար։

ԶՈՒԿԵՐՔ ԵՐԿԱՐԱԳԵԱՑ

Ծածանցներու երկարակեցութիւնը.—Անհաւատալի պատմութիւններ։

Շատ տարածուած ծանօթութիւն մըն է թէ ձուկերը երկարակեաց կ'ըլլան։ դեռ չատ մը մարդիկ կը հաւատան թէ Ֆոնթենպլոյի ծածանները Ֆրանսայու Ա.ի տանէն մնացած են։ թէեւ Խազխները 1816ին կտոր կտոր ըրած ըլլան աւազանը ու կերած ամբողջ ձուկերը, նաեւ թէ աւազանը պարպուած ըլլայ 1866ին։ Ամէնէն երկարակեացը կը համարուի ծածանը. մինչեւ 100 տարի կ'ապրի։ Իրաւ է որ ուղղակի փորձ մը դժուար է կատարել, այս կարծիքին ճշդութիւնը ստուգելու համար։ Եղած պատմութիւնները անարժէք բաներ են, զուրկ վաւերականութենէ եւ երաշխաւորութենէ։ Նաեւ պէտք չէ մեծ կարեւորութիւն ընծայել իրողութեան մը՝ որ 1873ին դիտուած է Անգլիոյ մէջ։ Սեփականատէր մը, իր աւազանը չորցուցած ատեն, երեւան հաներ է խոշոր ծածան մը, որ իր քիթին վրայ կը կրէր ոսկի օղակ մը չորս սկրնաքառասունով, եւ [illegible] տարեմուտ մուտքի օրը, 17 մայիս 1674։» Սակայն չէ տեսնուած որ նոյն իսկ ոսկի վրայ կատարուած արձանագրութիւն մը ջուրին մէջ դիմանայ երկու հարիւր տարի։ Այս իրողութիւնը անհաւատալի կը թուի։

ԱԶԱՏԱՐԱՐ ՆՈՐ ՆԱՒՄԸ

Նաւապետ Տենվիկի տեսած նաւը.— Ցուցոյց փարներ։

Վերջերս Քոբէնհակի մօտ կատարուեր է փորձը ազատարար նոր նաւու մը, որ հնարուած է Տէնվիկի նաւապետին կողմէ. այդ նաւը պողպատէ դուսնի մը ձեւն ունի եւ ընդհանուր չոգենաւի մը կը նմանի։ Փարձերը կատարուեցան խիստ փոթորկալից օր մը։ Ծածանարակ մը կը կենար ծովեղերքէն քիչ հեռու, ի հարկին օգնութեան հասնելու համար ազատարար նաւուն։ Տէնվիկ նաւապետը փորձի համար ընտրած է այնպիսի տեղ մը ուր հասարակ նաւ մը չպիտի կրնար կենալ, Փարձերը մեծ յաջողութիւն գտան։ Ազատարար չոգենաւը ո՛չ միայն կրցաւ կենալ ալիքներուն վրայ, այլ եւ կրցաւ յառաջնալ փոքր առագաստ մը պարզած. կը կարծուի թէ այս գիւտը նոր թուական մը պիտի բանայ ծովային ազատարարութեան մէջ։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.— Իւլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան Գրիգորեանց դիւանին քարտուղարներէն Մուսթաֆա պէյի։

—Երկրորդ կարգի Շէֆգաթ պատուանշան տրուեցաւ տիկին Սթոդվիլի։

ԿՈՅՍ. ԻՆԹԱՐ.— Զինուորական բարձրագոյն վարժարանին բոլոր ուսուցիչները և ուսանողները երէկ իրիկուն, Կայս. Պատուոյ մօտ պատրաստուած յարկը երթալով ինքնաբերին եւ արժանաւոր կայս. պարգեւներու. յետոյ ամէնքը հաւաքուեցան այդ յարկին առջեւ, ուր բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Սուլթանին համար եւ [illegible]ենքն ալ «Բոստիչեր! չօգ եաշ» գոչեցին։

ԲՈՒՍԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Իգտամ հեռեւեալը կ'արտատպէ Սելանիկի մէջ հրատարակուած յունարէն Ալիքիա լրագրէն.—«Նահանգին ներսերէն եւ Բուսլիի նահանգաց զանազան կողմերէն առնուած ստոյգ տեղեկութեանց նայելով, կայս. կառավարութեան կողմէ ձեռք առնուած աղդու միջոցներու շնորհիւ խաղաղութիւնը կատարելապէս վերահաստատուած է։ Պուլկար աւազակները եւ անանց համամիտները թէեւ չատ մը խայտառակութեանց ձեռնարկեցին, սակայն իրենց այդ ձեռնարկին արդիւնքովը աշխարհի հաստատեցին թէ ո՛ր աստիճան եղեռնագործ ու ցածոգի մարդեր են։ Այդ կերպով իրաւամբ ենթարկուեցան ընդհանրութեան նողկանքին։ Կայս. զինուորներու պարտականութեան ու քաջութեան շնորհիւ աւազակներու խումբերը կարճ միջոցի մը մէջ նուազեցուցան։ Ցիրուցան եղած այդ խումբերուն պատկանողներէն անոնք որ սահմանագլուխը կրցան անցնիլ, իրենց գացած տեղերն ալ խայտառակութիւններ գործեցին, ինչ որ կը հաստատեն նոյն տեղերէն առնուած լրագիրները ու եւրոպական լրագիրներու հրատարակութիւնները։ Դիւղերու ժողովուրդն անոնք որ աւազակներու թելադրութիւններէն կամ սպառնալիքներէն խաբուած էին, զղջալով խումբ խումբ կը վերադառնան եւ գթութիւն կը հայցեն։ Այդ կերպով երկրին մէջ անդորրութեան ու ապահովութեան վերահաստատման մէկ նշան ալ վերջին չաբթուն տեղական վաճառականութեան եւ առեւտուրին ստացած ոգեւորութիւնն է։ Ընդհանուր ուրախութիւն պատճառած է այն պարագան թէ տմէն օր համեղում դայացուցած է իրաց ընթացքին եւ ձեռք բերուած լաւ արդիւնքին համար։ Կայս. կառավարութեան կողմէ գործադրուած հպատակասիրական միջոցներուն առթիւ ալ բարեմաղթութիւններ կ'ըլլան Վեհ. Սուլթանին համար։ Ամէն օր երեսփոխանորով է կայս. կառավարութեան ձեռք առած բարեկարգական միջոցներուն համար։ Հետեւաբար բոլոր այդ եղածներուն շնորհիւ ամէն օր գործովը կը զբաղի եւ մտածելիք ուրիշ բան մը չէ մնացած։ Շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին ամէն տեղ եւ ամէն կողմ ապահովուած է հանրային անդորրութիւնը եւ երջանկութիւնը։»

— Մանասդրի նահանգին մէջ Կոլինվիլի ու Ճաղանի կողմերը ապատակող Պուլկարներն ալ ամբողջովին տեղական կառավարութեան դիմելով գթութիւն հայցած եւ իրենց ձեռքը գտնուած ղենքերը յանձնած են։

— Իտոսոթայի յունական մետրոպոլիտ Տ. Դրիդորիոս, Մալկարան ու շրջակայ գիւղերը տեսնելով, տեսեր է թէ ամէն կողմ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ եւ թէ իսլամ, յոյն, հայ ու պուլկար ժողովուրդը սիրալիր կերպով կ'ապրին իրարու հետ։ Մետրապոլիտը այդ առթիւ դոհունակութիւն ու շնորհակալութիւն յայտներ է պատկանեալ պաշտօնեաներուն։

—Աթենքէն, Միտեպիր, Ինեն Ատասի ու շրջականերու կարօտներուն համար քաղաքապետութեան մէջ կազմուած յանձնաժողովին ստացած նպաստներուն գումարը հասաւ 753,795 դրուշի։

—Բուսլիի մէջ համախմբուած կայս. զինուորներու ձմեռուան պէտքերուն համար քաղաքապետութեան մէջ կազմուած յանձնաժողովը մինչեւ հիմա 484,443 դրուշի նպաստ ստացաւ։

—Սերվիքի մէջ հետեւեալը կը կարդանք.—«Այսպէս ալ ի՛մանանք թէ պուլկար աւազակներուն գործած վարագութիւնները խստիւ պախարակուած են Անգլիոյ մէջ եւ թէ պաշտօնատարներ ու Թուրքիոյ բարեկամներ հանգանակութեան մը ձեռնարկած են այդ դէպքերէն վնասուածներուն համար։ Հաւաքուած դրամով ճերմակեղէններ, գուլպաներ, ֆինելներ, չարիկներ եւ այլն գնուած ու կ. Պոլիս ղրկուած են։ Այդ առաքումներուն կ'ընկերանան նպաստահաւաք յանձնաժողովին անդամներէն չորսը։ Անգլիոյ դեսպանը Բ. Դուռնէն արտօնութիւն խնդրած ըլլալով որ այդ չորս անդամները Բուսլիի երթան բաշխումները կատարելու տեղական պաշտօնատարներու հսկողութեան տակ, կայս. Իրատէ մը հրամայեց լաւ ընդունելութիւն ընել այդ առաջարկութեան եւ նպաստներու եւ անանց ընկերացող անձերուն փոխադրութիւնը ձրիաբար կատարել։»

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Տոյլէ Պանքի տնօրէն եւ Անատոլի երկաթուղիի Ընկերութեան վարչական Խորհուրդին նախագահ Պ. Կրվիներ վաղը կ. Պոլիս կը ժամանէ՝ նախագահելու այն ժողովին որ պիտի գումարուի Պաղտատի երկաթուղիին առաջին մասին Դոնանարէյլիի գիծին չինութեան վերաբերեալ դրութիւնու վրայ խորհրդակցելու համար։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.—Մայիսմաթ կ'իմանայ թէ Թէբեանէի մէջ չինուող Ապտիլգաֆէր դրամուր-յածաւորակին եւ Խիտայիճիֆիկեար, Ֆէյզը Պարի ու Նապի յածաւորակներուն յատակաձեւերը ցոյց տրուեր են Արմաթրանկի նաւաշինարանին այն ճարտարապետներուն որ Սեօիլսի կայս. շրջենալը կ. Պոլիս բերին։ Այդ ճարտարապետները մեծապէս գնահատեր են նոյն յատակաձեւերը։ Նոյն նաւաշինարանը, առանց փոփոխութեան, պիտի ստանձնէ այդ յածաւորակներուն չինութեան աւարտումը, վասն զի ճարտարապետները յարեր են թէ յատակաձեւերը նաւային չինութեանց նոր պայմաններուն համաձայն պատրաստուած են, որով փոփոխելի կամ արգելի կէս մը չկայ անոնց մէջ։

— Արմաթրանկի եւ Ամերիկայի Քրամբ նաւաշինարաններուն մէջ չինուած Համիտիէ ու Ապտ-իւլ-Մեճիտ յածաւորակներու լուսանկարները վերջերս Ծովային նախարարութեան ղրկուեցան անպայման կերպով։

ԳԱՐԱՔԷՕՅԻ կամուրջին տեղ չինուելիք նոր կամուրջին երկայնութիւնն է 472 մէթր, տախտակամածին լայնութիւնը՝ 20, դուրս եկած մասերով ամբողջ լայնութիւնը՝ 36.60, ծովի մակերեսէն մինչեւ տախտակամած ամէնէն բարձր մասին բարձրութիւնը՝ 8, փոքր նաւերու անցնելու վայրերուն լայնութիւնը՝ 12 ու ծովին մակերեսէն բարձրութիւնը՝ 5 եւ կամուրջին բացուելիք տեղին լայնութիւնը՝ 54։ կամուրջը հաստատուած պիտի ըլլայ՝ «կավանիզ» եղած պողպատի տախտակներով չինուած երեսուն ոտքանոց «տուպա»ներու վրայ, որոնց իւրաքանչիւրը իրարմէ 12 մէթր հեռաւորութիւն պիտի ունենան։ Տախտակամածը պիտի չինուի 12 սանթիմ հաստը կաղնեփայտէ։ Երկու կողմի վանդակոտները չատ թեթեւ խողովակներէ պիտի կազմուին եւ ամուր կերպով կամուրջին պիտի կապուին։ կամուրջին վրայ իւրաքանչիւր 37 մէթրին երեք լամպերով լուսաւոր լապտերներ պիտի դրուին։ Նաեւ մասնաւոր լապտերներ պիտի գտնուին փոքր նաւերու անցնելիք տեղերուն համար։ Պոլսոյ կողմը Շիրքէճիի լեռնեակներուն համար երեք նաւամատոյց, սպասման վէց սրահ, տասնակի «կիչ»ներ, տասնըչորս խանութ եւ երկու սրճարան պիտի չինուին. առանց խորտիկներ 3 5 մէթր պիտի ըլլար։ Դալաթիոյ կողմը Մախսուսի լեռնեակներուն համար երեք եւ Շիրքէճի համար ալ մէկ նաւամատոյց պիտի չինուին։ Նաեւ սպասման վէց սրահ, տասնակի բազմաթիւ «կիչ»ներ, տասնութ խանութ եւ երկու սրճարան։ Ոսկեղջիւրի լեռնեակներուն համար նաւամատոյց մը եւ խանութներ պիտի չինուին։ Ասոնցմէ դատ կամուրջին Պոլսոյ կողմի ներքմասը սրահ մը պիտի կառուցուի կամուրջին պահապան նաւերուն դիւնուսրներուն համար. նաեւ սրճարան մը, պաղտնեաի սենեակներ, խանութներ եւ լեռնեակներու եւ նաւակներու համար նաւամատոյց մը։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ Խորհուրդը որոշեց վերցնել Իզմիրի ժամասուններուն համար սահմանուած բժշկական քննութիւնը։

—Նոյն Խորհուրդը որոշեց ջնջել իւքէնէրունէն մի՛չեւ Պէրոն (այս վերջինը մէջը չըլլալով) գտնուած սուրիական ծովեղերքին ժամասուններուն համար սահմանուած քարանթինան եւ անոր տեղ բժշկական քննութիւն եւ ապահովում կատարել։

—Խորհուրդը ջնջեց նաեւ այն որոշումը, որուն համաձայն հինգ օրուան քարանթինա սահմանուած էր եգիպտական բոլոր ծովեղերքներէն դէպ ի Հիճազ ուղեւորներ փոխադրող նաւերուն համար։ Անոր տեղ բժշկական քննութիւն պիտի կատարուի, քանըչորս ժամը չանցնելու պայմանով։

—Հեռագրական տեղեկութեան մը նայելով Հալէպի մէջ հինգ եւ իսքէնէրունի մէջ ալ քանըրհինգ օրէ ի վեր քոլէրայէ դէպք չէ պատահած։

—Աղեքսանդրիոյ մէջ երեքշաբթի օրը ժամասխէ մէկ մահ պատահեցաւ։

—Տիարպէքիրի մէջ տասը օրէ ի վեր հանրային առողջապահութիւնը գոհացուցիչ է։

ՍՈՒՐԲԻՆ ՀԻՒՄԱՑՈՒՆԻ այսօր ճամբայ կը հանուի։

— Սուրբ Էմէնի ճէմի փաշա, եւրէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեհմէտ–Եպարքոսին հետ։

ՍՊԱՐԱԳԻՏԻ ԴՈՒՌԻԸ որոշեց երեսունը հինգական ոսկի ամսաթոշակով զինուորական չինութեանց ճարտարապետ կարգել ճարտարապետ Պ. Պ. Տարանքն եւ Վալորին։

ԳԱՀԻՐԻՆ մէջ բնակող իսլամ կին մը Օսմ. Պանքային մէջեցաւ վեց հարիւր ոսկիի «չէք» մը ղրկած է։ Այդ գումարին կէսը Հիճազի երկաթուղիին չինութեան պիտի յատկանայ եւ կէսն ալ Բուսլիի մէջ համախմբուած կայս. զինուորներուն ձմեռուան պէտքերուն համար։

ՊԻԼԱԹԻ նոր կառավարիչ Մէհմէտ Զիեա պէյ որ իր նախորդ պաշտօնատարէն Թոքատեն երէկ կ. Պոլիս եկաւ, համրան Սամսունէն չորս ժամնուան կառքը դիպուածով գլորեր եւ Մէհմէտ Զիեա պէյի ոտքը կոտրեր է։ Սամսունի մէջ տարկ եղած դարմանները կրած է։ Մէհմէտ Զիեա պէյ հոս քանի մը օր դարմանուելէ ետքը, իր նոր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

ԵԴԻՊՏՈՍԻ եմամական յանձնաժողովը Գ. Ֆարահիսարի Գաւառական Ընդհանուր Ժողովին կանչեցաւ։ Ինչպէս գրեցինք, Գ. Ֆարահիսարի Գաւառական Ընդհանուր Ժողովը Գ. Ֆարահիսարի Գաւառական Ընդհանուր Ժողովին կանչեցաւ։ Ինչպէս գրեցինք, Գ. Ֆարահիսարի Գաւառական Ընդհանուր Ժողովը

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. ԽՈՍՔՈՍԻՆԻ ԱՌ ՆԱԽԱԳԻՇԵՐ

ԱՆԴԵՐՍՈՆ ԵՎ ԿՈՄՊԱՆԻԱ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՒՆԿԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՒՆԿԱՐԱՆ

Ս. ՓԱՐԳԵՎ ՀԱԽՈՒՆՑ

ԴԵՊԸՆԹԱՑԻՆ ՄԵՋ

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ։ Նոր Յորք։ Ամերիկայի Հայ Ազգային Միութիւնը Նոր Յորքի մէջ ունի 1000 անդամ։ Միութիւնը ունի մասնաճիւղեր Ֆիլատելֆիա, Պոսթոն, Ուորսեսթեր, Ֆրեզնոյ, Լոս Անճելես, Սան Ֆրանսիսքոյ, Սանթա Մարիա, Սանթա Բարբարա, Սանթա Մոնիքա, Սանտիաքոյ, Սանտա Ռոզա, Սանտա Բրիջիտ, Սանտա Ֆե, Սանտա Մարիա

ՄՈՒՉՈՒԱԼ ԼԱՅՖ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1843 ԻՆ

Պահեստի գումար ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ 981 ՄԻԼԻՈՆ 518,483·42 ֆրանկ

Ապահովագրակոն ամէն կարելի դրութիւնները կը գործադրէ. խառն ապահովագրութիւն, ամրողջ կեանք, զուտակաց դրամագլուխ, ցմահ եկամուտ, եւայլն

Մուչուալ Լայֆի սակագինը և ապահովագրութեան զանազան դրութիւնները չուսումնասիրած մի ապահովագրուիք. — Առատաձեռն պայմաններ, վճարմանց դիւրութիւնք։ Ցնդեցու թեանց համար դիմել առ Գ. Ֆ. ՀԷՌ, ընդհանուր գործակալ, Ինաեէթ խանի դէմը, Վոյվոտա խան, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։ 579

Լա ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Զուտ փոխադարձ, հիմնեալ 1845ին

1902 Օգոստոս 1ին եղաշխատութիւն դոյլար Ֆր. 1,506,000,000.

1901ին ապահովագրեալներուն եղած փոխատուութիւնները՝ Ֆր. 34,000,000.

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 600,000ԷՆ ուսնի ապահովագրեալ ունի, որոնք կը կազմեն Ընկերութիւնը. և որոնց կը պատկանի գոր չահերը։ 1901ին ապահովագրուած վճարուած չահաբաժիններու դումարը Ֆր. 17,500,000։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ տեսչութիւնն բոլոր մինչև հիմա ուրիշ ոչ ի է ընկերութիւնէ կը յանձնուած բոլոր ուսնի ունի անկասմանդ և շահագործութիւնն է, յանձնուած ոչին ինչու անվնեցի է, ամուսնական, ճանապարհորդութեան, մանուկներուն և պատանեաց. անձնատուութեան և ինչնեւ ինչ պատերազմի ատեն։ Տնեցիներուն բոլորը կենդանաբաշ փոխատուութիւններ 8 տարի ետքը հավաքելի վճարելի յետոյ տալանց յետաձգ ապահովագրեն հարուի առնելու. այս փոխատուութեանց դումարները դատ դատ նշանակուած են բոլորին մէջ. 30 օր դադարման ժամանակ իւրաքանչիւր վճարման համար առանց ուսի, վճարումները դադարելէն մինչև 5 տարի վերսին շարունակելու առանձնայնորհութիւն։ յետաձգեալ ապահովագրեալները 5 առ 100 տոկոսով հանելով վճարելով. մեկ տարեկան ընելէ յետոյ եթեանց կորուստ չկայ։ Ապահովագրութեան երկարաձգումը, բոլորին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար, այնպէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հասուցուի ամբողջութեամբ։ առանց հարուի առնելու անկեալ ապահովագրեալներուն։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 4 առ 100 տոկոսաբեր պարտատոմս ալ ունի, որ ամենարբի մէջ դադարեցուած պայմանագրերէն ստացուած ուսերն ունի։ Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել։

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Հ. ԲՈ. ՀՈՒՐՄՈՒԶ, ԵՒ ԸՆԿ.
Գլխաւոր Գործակալ
Ա. ՋԻՒՀԱՃԵԱՆ

Պոլիս, Հուքիրլի խան
Վայվոտա փողոց, Վիքթորիա խան
Գալաթիա

ԶՐԿՏ. ԼԻՇԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈՒՏԵՆԱՒԱՆՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերպուլի եւ Արեւելից միջոցաւ բաշնոյ օրագիր

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Վիքտորիան	10500	Ֆլավիա	3500
Առմենեան	10300	Էմիրշիրը	3500
Բէլտրիան	10300	Արմենիան	3000
Լանրանգրիան	9000	Այմերիան	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Թոլոմիան	8000	Անենիան	2500
Հորմիան	8000	Անոնոլուիան	2500
Ֆլորիդան	8000	Պլազիրը	2300
Ֆիրմինիան	8000	Լէսպիան	2000
Նայէրնիան	3700	Մինեռ	900
Վալենիան	3700	Օրոնդ	300
Ֆլամինիան	3700	Լեսպոն	83
Թոսքան	3500		

Ապրանքի տեսակին կը խնդրուի դիմել մասնաւոր գրասենեակ կամ Ղալաթիոյ մագազինը հասնելու համար։ Բեռնը հրահանգը զրկել չորեքշաբթի ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմեցեք

ԷՅՎԱՐ ԼԱՅՈՆՏԷՆ
Ղալաթիա, ֆրանկին դէմ
մեծատան մէջ

600

PAPIER FAYARD ET BLAYN

Կը բաժնէ հարթութիւնը։ կուրծքի բաղադրութիւնները, լոպտաւոր։ ճմլում, վերք և ն. Անենամեղ դեղ ոչատուցիներու և կոշտի համար։

Կը գտնուի բոլոր դեղարաններու մէջ. (փնտռել մեր տարբերութիւնը)։ 3—12

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՊԷՆ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բեռերսպուրկ

Ընկերս թիւնը խնայողաբար գործելով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ ապրանքներու. ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգեկառքի մէջ ապահովագրեալներու ու նաւերու ստացեալ խնայակով են դէմ, ինչպէս նաեւ կեանքի վրայ, ամէն կարգի պայմանագրեր։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10,666,667 Ֆր.
Նրա չաւորութեան դումար	122,000,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած դումար	249,400,000 »
1901 տարուան մէջ դանձուած ապահովագրեալ ու տոկոս	54,000,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել

Կը Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան, Վոյվոտա, Ղալաթիա, և Ղալաթիոյ գործակալութեան, Էսկի Կէմրի կ խան, Քարափին դրան։

Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՐՄԻՐԻՋ 524

ԹԻ ԿՐԷՇԱՄ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ԼՈՆԴՈՆ

Ընկերութեան գոյքը 1900 դեկտեմբերին	Ֆր. 191,934,570
Տարեկան հասոյթ ապահովագրումներէ եւ տոկոսներէ, 1900 դեկտ. 31ին	» 32,467,172
Վճարումներ՝ բանի վիճակներու, ապահովագրութեան պայմանագիրներու, վերագնումներու, եւլն. Ընկերութեան հիմնարկութենէն՝ 1848էն ի վեր	» 426,499,043
1900ի տարեշրջանին մէջ Ընկերութիւնը 5556 ապահովագիր յանձնած է, որ կը ներկայացնեն	» 52,981,500

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալներուն՝

ԷՍՈՒԱՐՏՍ ԷՆՏ ՍԸՆ

Մէյտանբզգ փողոց, Ալալէմի խան, Պոլիս, իսկ Ղալաթիոյ մէջ՝ Ալեքսիսի խան եւ Մէյմէնէթլի խան, թիւ 8։

ԲԱԹՐԻՈԹԻՔ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.	ԿԱՐՏԻԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
1824ԻՆ ՀԻՄՆՈՒԱԾ	1821Ի ՀԻՄՆՈՒԱԾ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 1,500,000 անգլիական ոսկի	ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 2,000,000 անգլիական ոսկի

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Ընդհանուր գործակալ ԷՍՈՒԱՐՏ ԷՆՏ ՍԸՆ, Ալալէմի խան, Պոլիս 28—52

ԱԶԴՈՒ ՄԱՔՐՈՂԱՆՈՒ ՄԷՋ

Մաքրողական մը եթէ ալեաք ունիս և կը փափաքիս առանց նեղուելու խմել, անմիջական ազդեցութեամբ, Թոդիգ Ֆանոյի նման զգուեցուցիչ ցուրերուն գինեջը, զոր մեծապէս կը գնահատեն մաքրուելու։

VILLACABRAS

աշխարհահռչակ մաքրողականն, որ բնական ադիբներէն Բարդիսանի դուրեմամբ զատուած յատակ ջուր մըն է և առ դիւրաւ կը խմուի։ Ադիբներէն անմիջական։ ՎԻԼԼԱԿԱԲՐԱՆ ուրիշ ուեղական ջուրերու նման ոչ թթի և ոչ անհանգստութիւն կը պատճառեն։ Առաջին անգամ, իսկ դուք մը ՎԻԼԼԱԿԱԲՐԱՆ՝ սաք վարկեան ընդունիմով երկու անգամին կեր առ կէսմէ։ բաւական է կատարեալ ազատ մաքրուելու։ Պնդութիւն, գլխուցաւ և տատանքի խանգարում ունեցողներ, մանաւանդ նստակաց կեանք վարողներ, եթէ ամէն առաւ թէյի կամ գինիի գաւաթ մը Վիլլաքաբրան խմեն։ Կարարեն ինդրելիներն և անոր հետեւանք հիանդութիւններէն։

Կը ծախուի ամէն դեղագործներու, գինեվաճառներու մէջ։ 504

ՄԱՆԿԱՆՑ ՍԻՐԵԼԻՆ

Եթէ երախայ մը նիհար է և չի զաւակիր նէ, ախորժակ չունի և կերածը կատարեալ չի մարսեր նէ, և ակռաները — որոնք չեն մեծնալիար նէ — որ բնականապէս ցիւ աղեստները կաւելցընէ թող երեն տուրն։

Ընտրու վրայ ասոր ուշադրութիւն ընել պէտք է։

20

SCOTT'S EMULSION.

Ասիկայ մանկանց համար ախորժելի կերակուր և դեղ մըն է, և երախայն զոյն խմած ատեն վերջի աստիճանի ուրախութեան մէջ կ'ելլայ։ Մայրը շուտմը կը տեսնէ թէ ինչպես երախային բոլոր վիշտերը անմիջապէս կը դադրին. որպէս թէ նոր արիւն է նոր կեանք բոլոր անկարգութիւնները չնչելով մանկան պատերը առողջութեան և զուարթութեան փոխարինելու։ Երախային մէջտ պատրաստ է այս նոր (ուտելիք է) բմպելիքին և ախորժակով կերեմ. Կրկնի զաւալել և պղտիկ ձերմակ ակռաները առանձգալ և վիշտերու կ'ընկնին երեան ելլել։ Ըստ օրինի Բարարութիւնը երեխայից առողջաբար դիրութիւն և զաւալում կուտայ, մարսողութեան կոչնել և մարմնոյ ընդհանուր զօրութիւն կը պատճառէ։

ԸՍԿՕԹԻ ԲԱՂԱԼԹՈՒԹԻՒՆ

բոլոր տղայոց Սիրելին է և զանոնք շուտմը վարդագոյն երեսոյթի և զօրաւոր և կատարեալ առողջութեան պատկերներու կը փոխէ։ Ընտրելի Բարարութիւնն ունի այս նշանով վարդագոյն փաթերի մէջ ծալուած չնչերէն կը ճանչցուի։

Թարգ. դեղագործները և դեղավաճառները։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԵՐԹԻ ՇՈՒՏԵՆԱՒԱՆ

Ընդարձակ Հրի և Գայլայի Օսեռայի

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ալպանս	1039	Գոմ	1497	Դոզ	1011	Մալմ	724	Բրանդիս	186
Ալէքթ	3607	Գոնկ	2906	Դրսանա	1695	Մարլինկ	2273	Մարքիս	1113
Անեմոն	1541	Գոբոս	895	Լիրս	775	Մարգիլլ	3769	Թիրիս	1735
Արիսազ	2271	Գիտոս	4311	Լիտանիկ	1531	Միրտաս	3557	Միվիս	1193
Գասանս	1822	Ֆօսիկնս	987	Լինտաս	3720	Միլս	1057	Մէրէս	1200
Գորտոնիս	1264	Ֆուրս	2383	Լոշարիս	3660	Մոնտիպելլս	1735	Թասոս	1228
Գրամս	1076	Ֆրաթս	1713	Հուսարէր	595	Մուրեյնս	2419	Թ. Ուիլսոն	1546
Գրիլս	841	Ֆինամս	514	Բակս	2354	Նէրս	1083	Թոմիս	3337
Գրիֆիս	4431	Իպոս	2464	Իտանս	5540	Օմիս	4100	Թրիտս	1470
Դէլոս	1671	Իլիսոլատս	1523	Ջիլնս	1036	Ոնիարիս	4036	Թրոլիտս	487
Դալիասս	1337	Իրազ	1841	Ջիլս	1052	Ուրանս	1555	Ուրանիս	3429
Դամէս	1244	Գիտոս	954	Ջոլիբիս	2337	Ֆալէրնս	1537	Ֆասոս	1914
Դազս	1094	Գինիատ	1828	Ֆոմիս	1700	Ֆոլս	510	Ֆոլս	1289
Զիրակս	2729	Ֆլամինիս	949	Լէս	1053	Հիսպանիա	3229	Ֆլորիդոս	1396
Սիսէրս	1831	Ֆրանսիսքոս	4532	Լէբանոս	2272	Հինտոստան	1368	Եէլս	1350
Գիրս	2697	Կալնէրս	3060	Լամբրոս	1643	Բոլս	1613	Զէրս	1200
Գոլդատս	4225	Կիրանս	1243	Լոբլենդս	3191	Բոմիս	1789		

Ընդհանուր վաճառքով Հրէն հոս հասած է։

Փլիս շոգենաւը, նաւապետ Սրսֆի։

Ընդհանուր վաճառքով Հրէն հոս կը սպասուի։

Հորատիս շոգենաւը, նաւապետ Քրոֆիթ։ դեկտեմբեր 13ին։

Դիմեցեք գործակալներ՝ Ֆ. ՀԻՆԷ ԷՆԴ ՈՐԴՕՆ

Թիւ 22—24 Ֆենչուրչ Պիլդինգս Լոնդոն։ 599

ՇՈՒՏԵՆԱՒԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1820ԻՆ

ՊԷՐՆԱՐ ԼԱՒՐՈՖԻՖ ՈՐԴԻՔ

ԱՎՈՒԵՑԱՅՈՅ ԹԻՒՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ԵՒ ԹՈՐԻՔ ԿՐՕՄԻ ՄԷՋ (ՖՐԱՆՍԱ.)

Մատրաքեալա, լիլեալ գործարանին Թուրքիոյ ներկայացուցիչ, կը ծանուցանէ դեղավաճառներուն, դեղագործներուն, ճանապարհորդներուն, սափրիչներուն, ոգելից ըմպելիք ծախողներուն, եւն. թէ կրնայ հայթայթել առաջնակարգ էսանսներ, նախնական նիւթեր, անմրցելի գինիներով։ Պէրնար Լաւրոֆիֆ ասն տիեզերական համբաւը կընայ վստահութիւն ներշնչել յանձնարարողներուն։ ԱՇԻԼ ՔԱԶԷ

Թուրքիոյ ներկայացուցիչ, Նելոզզ խան, թիւ 4, Ղալաթիա։

Կը ծախուի Սուլթրաս եւ Ընկ. դեղավաճառ Թէրէպալի, Թոմասան Պանչէ Դարմ, եւ բոլոր դեղագործներուն քով։

ՀԱՄՃՕՅՆԵՐՈՒՆ

ԽՈՒՇԵՂԱՆ ՀԱԳԳԸ ԷՖԷՐԷՄ

Խայծղանի այս ջուրը ամէն կերպով գերազանց է Սերոպայէ բերուած կարգ մը նոյն կարգի ջուրերէ որոնց բաղադրութիւնը յայտնի չէ, եւ որոնց համար այնքան շինեու գովասանք կը կարդացուին։ Հաղգը Էֆէրէմ խայծղանը օսմ. ու օտար բժիշկներու գնահատանքը եւ առողջապահական Խորհուրդին արտօնութեանը արժանացած է։ Անոր գործածութիւնը բնաւ ատամոցի խանգարում առաջ չի բերեր, ինչպէս կ'ընեն խայծղանի միւս ջուրերը։ Խիստ օգտակար է հազի, ցնցուղատպի, կուրծքի հարբուխներու, ինֆլուենցայի եւ թոքախտի առաջին շրջաններուն։ Կը գտնուի առաջնակարգ վաճառատուներու եւ դեղարաններու մէջ։ Գինն է հինգ դրուշ։ 29—80

COMP ROSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՒՏԵՆԱՒԱՆՔԻ

ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթական երկեւակութիւններ

Ծուխս

Գշ. 25/8 Սեպտեմբեր ժամը 10ին առաւ. Տարտանել, Միտիլի, Իզմիր, Փիրէ, Թրապզուն-Նամ, Կէորէլ, Նամֆա, Բոր-Սուդիա, Ազիբանդիա ժամը 4ին իրիկուն։

Գշ. 27/10 Օտէսա ժամը 10ին առաւ.

Շբ. 29/12 Մէրսէլիա, Իզմիր, Բիրէ, Ազիբանդիա ժամ. 10ին առաւ.

Օտեսա ժամը 2ին իրիկուն։

ՇՈՒՏԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԻ ԵՒ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ

Ն. ԲԱՂՏԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Ցանկանց մանրամասնութիւնք Բաղտի կամ Ընկերութեան գրասենեակ։ Առաջին կարգ՝ 245 ֆրանկ։ Դ. կարգ 175 ֆրանկ։ Ցանկանցիս հանարդի մեր գրասենեակ։ Գալաթիա Բաղտի։ 516 Ֆ. ԲԷՏՄԱՆ

ՖՐԻՆՂՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈՒՏԵՆԱՒԱՑԻՆ

Որէ ամիսը երեքու անգամ կը բաղնի Լիվերպուլի եւ Արեւմտեան միջեւ

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Իմբրոսիա	18900	Սիրիանիա	5500
Սարսոնիա	18900	Ֆանանիա	4541
Լուսանիա	12950	Վերոնա	3225
Լուսիտանիա	12950	Բաղիա	3040
Մաուրիտանիա	8335	Թրիտոն	2936
Ումբրիա	8128	Սիրիոս	2935
Ինսուլանիա	8120	Սամարիա	2362
Սէրվիա	7392	Ալէրոս	2181
Սարմատ	7269	Սէրպատի	1611

Դիմել առ՝ ՋՈՒԼ Ե ՍԻՍԷՐ

Joly et Seazor

Գալաթիոյ խան, թիւ 6, 7, 8 Գալաթա Փասա Գրասենեակ։ 254

ՄՈՍ

ՇՈՒՏԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերպուլի Գլասգոյի Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բաշնոյ օրագիրներ։

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Բանանդ	3000	Թիպա	2500
Ամպեռ	3000	Նէրմիա	2400
Տէլպոր	3000	Սամարիա	2250
Բիւսնարուս	3000	Բէրա	2200
Նարսա	3000	Ոնինիա	2000
Սամարի	3000	Դարբիկ	1500
Մարգարիտ	2500	Գիլիա	1500

Դիմել առ՝ Ֆ. Վ. ՈՒՐՔՈՒ և ԸՆԿ.

Ուէրոյ խան

ՀԷՆՏԻ ՍՄԻԹ Ե ԸՆԿ.

144 Գալաթիոյ Մեծաց Լեզգարան

Արտադրեալ ՋԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖՅԱՆ

չէի ուզեր քովս պահել, բայց միւս կողմէ ալ կը վախնայի ձեզի յանձնել, որ-ժամի յանդիմանութիւններ չկրելու համար։ Ցիսուն հազար ֆրանքի գումարը կարեւորութիւն չունէր ձեզի համար։ Ուսան խարնեցայ Բարնոլի զրկել զայն, անանուն կերպով եւ դարձնելով վոխ տրուած գումար մը։

«Ինքներնս ըսի թէ այդ գումարով Պ. ու Բարնէլ պիտի կրնար ապրիլ արուստահանմի մէջ եւ նոյն իսկ հարստութիւն մը դիրելու նպատակ, որպէսզի զրկողին անունը չյայտնելով՝ նախանամութեան դերը կատարած պիտի ըլլայի։ Փոխարինութիւն մը ըրած կ'ըլլայի, թշուառութենէ ազատելով բարեկամս, որուն վիճակը ազատ ապրելէ կը թողուր ինձի։ Ո. այսօր կը սկսիմ քաւել իմ յանցանքս, խստասանելով ձմեռուս թիւնը։ Մէկ նպատակ ունէի ինքնին. ընդմիշտ կորստեան մատնել Ռոպէր ու Բարնէլը, եթէ երբեք երեւան ելլէր նորէն։

«Դիտէի թէ Պ. Պորիսոֆ կը փնտռէր զայն, եւ եթէ երբեք յաղողէր երեւան հանել, անոր վրայ պիտի գանէր այն գումարը, որ դրամարկղին մէջէն կը պակսէր։ Նաեւ թէ դուք պիտի իմանայիք այդ երդուութիւնը ու Օր. Տորժէր չպիտի կրնար ամուսնանալ անպատուուած մարդո մը հետ։

«Դարշելի, անպատիւ, վատ հաշիւ մըն էր ասիկա. փո՛ռք որ Աստուած ի դերեւ հանեց զայն, ձեր քեռորդին սերունդ երեւան հանելով զայն։

«Հիմա ամէն բան գիտէք դուք։ Ես չեմ գիտեր թէ ի՞նչ եղած է Ռոպէր ու Բարնէլ. մեծապէս կը փափաքիմ որ խաղաղութիւնը տանին հանի, վայրագ անարդարութեան մը առաջքը առնելու համար։

«Այլ եւս իրաւունք չունիմ պատուի վրայ երդուելու. բայց ոնա է չան չունիմ ստելու, քանի որ պիտի անհետանամ ընդմիշտ. կը յայտարարեմ թէ Ռոպէր անմեղ է։

«Պ. Պորիսոֆի արիղիկը գողցուած է Ռուսերու կողմէ, որոնց գնդապետին անձնական թշնամիներն են։ Տան մէջէն գողութեան օգնած է Ժորժէ։

«Այդ անչարը փականքին ձեռը առած է, յայտնելով դրամարկղը բացող բառը։ Գողերու արարքին ատեն ամիկա պահուրտած էր գրասենեակին մէջ, եւ ամէն անձէ աղէկ գիտէ թէ Ռոպէր ու Բարնէլ չէր ճանչնար զանոնք։

«Թո՛ղ հարցանենն Ժորժէն, ու ասնիկա պիտի խօսի։

«Ամէն ինչ ըսի։ Հիմա ինձի կը մնայ ո՛չ թէ ներում խնդրել խնամարեալ—արժանի չեմ առը—այլ մոռնալ զիս։

«Մնաք բարով, դուք որ բարիքներով զեղած եք զիս։ Կը մեռնիմ, ու ալ եւս չպիտի լսէք իմ վրաս խօսուիլը։

«Երդանիկ եղէք, եւ Աստուծոյ աղօթեցէք լուսաւորի մը համար։»

Աս էր նամակին բովանդակութիւնը, ինչ որ բաւական էր։

Պ. Տորժէր ձեռքը երկարեց Ռոպէր ու Բարնէլի եւ իր թեւերը բացաւ աղջկան։

Մաքսիմ կ'արտասուէր, հակառակ այդ սովորութիւնը չունենալուն, ու Եալթա կմտնէին կը դիտեր։

Ժորժէ կը ցաւակրեր ուրախութենէն։ Կալզարտէն ալ կը մտպէր, բան մը բրած ըլլալու համար։

Ցանկարծ կոմսուհին ուժգունեցաւ ու դանդաղեց։ Մաքսիմ յառաջացաւ՝ զայն բռնելու համար։

—Լմնցաւ, մրմնջեց տիկին Եալթա, Թշուառականը Թուանուրան է դիս։

Ու վար ինկաւ։

Ամենքն ալ վազեցին, վերցնելու համար։ Տրուած խնամքները անօգուտ եղան։ Իր աղուոր աչքերը չբացուեցան ալ եւս։ Մեռած էր։

. . . . . .

Ամիս մը անցած էր այն աղէտէն ի վեր, որ այնքան աղբագին կերպով վերջ տուաւ այս զարմանալի պատմութեան։

Ալիս ու Ռոպէր ամուսնացած չեն դեռ։ Սուգը կը կրեն այն աղջիկ կնոջ՝ որ միացուցած է զանոնք։ Բայց իրենց ամուսնութիւնը օրշուած է եւ մայիսին պիտի կատարուի։

Կոմսուհիին մահուան վրէժը չէ լուծուած դեռ եւ հաւանաբար չպիտի լուծուի երբեք, որովհետեւ Վիլլակոս անհետացած ըլլալով ոճրին օրը, հեռանալ կորսուած է։

Անտարակոյս գացած է հոն, ուր կ'երթան ապիրատները՝ որոնց պէտն էր ինքն, այն տեղակներուն մօտ, որոնք մութին մէջ կը պատրաստեն իրենց գործերի չարագործութիւնները, օգտուելով իրենց նկատմամբ ցոյց տրուած մեղապարտ ներողամտութենէն,

Մայրաղեղները ամէնէն նուիրական բաներն իսկ կ'ոչնչանարեն։

Մաքսիմ ջանաց ալ ժանի պատիմը տալ առքի. Վիլլակոսի։

Առաջ վայրկեան մը կորանցնելու՝ հետապնդեցաւ անոր, բայց այդ վատ չարագործը նախապատրաստութիւններ ձեռք առած էր, որպէսզի անգամանալի մնայ։

Կը հաւատամ թէ թոյնը առքի. Վիլլակոսի կողմէ թափուած էր ջուրի մը մէջ, կոմսուհիին համար պատրաստուած, որ անտարակոյս մտալու մահ մը կը նախատեսէր, որովհետեւ առջի օրը գրած էր իր կտակը։

Կոմսուհին չէր մոռցած անանք որ իրեն ծառայած են հաւատարմաբար եւ անանք որ սիրած են զինքը։

Տիկին Բիրիաք, Ժորժէ, Քարաքի, Ժիւսթին եւ իր ամուսինը կորեւոր գումարներ ժառանգեցին. կտակընկալ եւ կրտակակատարն էր Ռոպէր որ Բարնէլ։

Տիրն Եալթա ապարանքն մը եւ ալխարհի ամէն հարստութիւններէն աւելի թանկագին եղող մատանի մը ձգեցմաքսիմի։

Մաքսիմ՝ ատ էր մնացած այն կնոջմէն, որ հազիւ քանի մը անգամ տեսած՝ արդէն իսկ կը սիրէր եռանդագին։

Մաքսիմի կեանքին մէջ կոմսուհին օթեւեւութի մը պէս անցաւ, որ վայրկեան մը կը փայլի ու լուսաւոր հետք մը ձգելով երկինքին վրայ՝ կ'անհետանայ։

Այդ գիսաւորին լիլատակը երբեք չպիտի ջնջուի Մաքսիմի մտքին մէջէն, որ մինթարուած չէ տակաւին եւ մտադիր է ալխարհի չորքանը կատարել, մեծ ցնցում մը կրելու եւ ինքզինքը գտնելու համար։

Մաքսիմ կը լուսայ մեկնիլ իր քաղաքին ամուսնութենէն անմիջապէս յետոյ։

Թերեւս հեռաւոր երկրի մը վրայ պիտի հանդիպի Փիլ Վիլեարիի, որ ալխարհի պիտի վերադառնայ ամօթալից ակարութեան վայրկեան մը։

Զղջացող յանցաւորը բռնած է խօսքը։ Իր խստասանութիւնները պարունակող նամակը գրելէ քանի մը ժամ յետոյ նաեւ կը նստէր Հավրէն։

Ռոպէր ու Բարնէլ ընդունած է ամենկան Եալթայի ժառանգութիւնը, ազգատներուն բաժնելու համար միայն։ Ֆրանսական պաղատային ընկերութիւնը ծախս հանուած է, ու վաճառման արդիւնքը պիտի յատկացուի ալխատաւոր վիրաւորեալներու համար հիւանդանոցի մը կառուցման։

Գործարանի մը մէջ հաստատեալ եղած գործաւոր մը իր ապատարանը պիտի ունենայ, ընտրեալ ձեռնատու կնոջ։

Կոմսուհիին ծառաները ու հմտարուները ամենքն ալ Բարիզէն հեռացած են։ Ժիւսթին իր ամուսնին հետ Ալժիրի գացած է։ Քարաքի խոյս տուած է արեւելեան երկրի մը մայրաքաղաքը, եւ զիւանավարութեան դասեր կու տայ։ Ժորժէ նաւային դպրոցը մտած է, իսկ տիկին Բիրիաք հաստատուած է Գրէնոբի մէջ։

Բայց կալզարտէն Բարիզի մէջ մնացած է։

Պ. Տորժէր իր արկղակալ իր քով առած է զայն, ու իր դրամարկղը լաւ կը պահպանուի։

Վ. Ե Ր Ջ

Թարգմ. ՋԱՐԵՀ ՆԵՄՏՅԷ